

НАЦИОНАЛНИ ДОКЛАДИ ЗА АНАЛИЗ НА ПЕСТИЦИДНИ ОСТАТЪЦИ В ЕС, ИЗСЛЕДВАНИ ПРЕЗ 2019 ГОД. - РЕЗУЛТАТИ ЗА БЪЛГАРИЯ

В рамките на подготовката на годишните доклади за пестицидни остатъци в съответствие с Регламент (ЕО) No 396/2005¹, държавите – членки (ДЧ), Норвегия и Исландия са докладвали резултатите от официалния контрол в своите страни, на Европейската комисия (ЕК), Европейския орган по безопасност на храните (EFSA) и останалите ДЧ, посредством стандартизиран формат за докладване (EFSA, 2020).

EFSA е изготвил научен доклад, отразяващ годишния доклад на Европейската общност за 2019 год., относно пестицидни остатъци в храните (EFSA, 2021). В допълнение към представянето на резултатите в стандартен формат, разработен от EFSA (*Standard Sample Description, SSD*), всички докладващи държави са предоставили допълнителна информация и обобщение на техните национални резултати, включени в този Технически доклад. Тези доклади съдържат информация от компетентните органи, отговорни за осъществяването на мониторинга на пестициди на национално ниво, целта и дизайна на техните национални мониторингови програми, подчертавайки специфичните характеристики и приоритетите на националния контролен план и цялостните резултати от националните контролни програми. Докладващите страни също са обобщили резултатите и са предоставили по-нататъшна информация за взетите мерки и възможните причини за проби, за които е установено, че са несъответстващи със законовите норми. Някои докладващи държави са включили анализ на тенденциите, в който резултатите за 2019 г. са сравнени с резултатите от предходните години. Информацията засяга и аспектите за осигуряване на качество, като например статуса на акредитация на лабораториите, отговорни за официалния контрол, и тяхното участие в тестове за пригодност.

Настоящият технически доклад е компилация от националните обобщителни доклади, които са изготвени в допълнение на научния доклад, относно резултатите от контрола през 2019 год. (EFSA, 2021).

Резултати за България

Цел и дизайн на националната контролна програма

Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) в структурата на Министерство на земеделието, храните и горите (МЗХГ) е компетентният орган за осъществяването на мониторинга на пестицидни остатъци в България. БАБХ и Центърът

¹ Регламент (ЕО) № 396/2005 на Европейския парламент и на Съвета от 23 февруари 2005 година относно максимално допустимите граници на остатъчни вещества от пестициди във и върху храни или фуражи от растителен или животински произход и за изменение на Директива 91/414/ЕИО на Съвета, *OJ L 70, 16.3.2005, p. 1–16*

за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ) към МЗХГ са отговорни за изготвянето на националната мониторингова програма за пестицидни остатъци в и върху продукти от растителен и животински произход. БАБХ е отговорна и за изпълнението на координираната многогодишна контролна програма на Европейския съюз (ЕС) и вземането на проби в съответствие с Регламент (ЕС) No 788/2012² от 31 август 2012 год., относно координираната многогодишна контролна програма на Общността. Координираната мониторингова програма на общността е включена в националната програма за мониторинг на пестициди.

Планът за пробовземане за мониторинг на пестицидни остатъци винаги се изготвя за една календарна година. Планът се изготвя от Централно управление на БАБХ, националните референтни лаборатории в структурата на БАБХ и научни експерти от ЦОРХВ. Планът се разпространява към областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ) които са отговорни за неговото изпълнение. В допълнение към пробите, споменати в Регламент (ЕС) No 788/2012 Република България е анализирала проби за идентификация на продукти, използвани за растителна защита.

Националната контролна програма за пестицидни остатъци в храни от растителен и животински произход за 2019 год. е базирана върху редица фактори от съществена значимост, които са:

- изследваните хранителни продукти да са уместни/типични за храненето на българското население;
- хранителните продукти да не са включени в координираната програма на Европейския съюз (ЕС);
- изследваните хранителни продукти да са уместни за националната земеделска продукция;
- хранителни продукти с висок брой нотификации в Системата за бързо предупреждение (RASFF);
- храни, които са уместни за чувствителни групи консуматори;
- хранителни продукти, които са с висок брой несъответстващи проби, установени през предходни години.

Националната контролна програма за пестицидни остатъци е базирана и върху някои фактори, които не са толкова значими: държави с висок брой несъответстващи проби в миналото, пробовземане на продукти по време на основния период на тяхната продажба, непреработени или преработени продукти, органично или конвенционално производство, пробовземане съгласно географското разпространение на консумирани хранителни продукти.

² Регламент за изпълнение (ЕС) № 788/2012 на Комисията от 31 август 2012 година относно координирана многогодишна контролна програма на Съюза за 2013, 2014 и 2015 г. за гарантиране спазването на максимално допустимите граници на остатъчни вещества от пестициди във и върху храни от животински и растителен произход и за оценка на потребителската експозиция на тези остатъчни вещества

Ключови резултати, интерпретация и сравнение с резултатите от предишната година

През 2019 год. са анализирани 7 263: 5544 проби от градински зеленчуци и първични продукти от тях, 1 658 от плодове и първични продукти от тях, 25 от зърнени храни и продукти на зърнена основа, 20 детски храни, 10 от корени и грудки на нишестени и първични продукти от тях и 6 алкохолни напитки, в националната и координираната мониторингова програма. В 4 227 проби резултатите за остатъци са били под максимално допустимото ниво (MRL) (58.2%), 2 482 проби са били под нивото на количествено определяне (LOQ) и 552 проби са превишавали MRL (7.6%).

Таблица 1. Обобщение на резултатите

Матрица	Общ брой проби	Под LOQ	Над MRL
Алкохолни напитки	6	4	0
Хранителни продукти за младотонаселение	20	20	0
Плодове и първични продукти от тях	1 658	517	212
Градински зеленчуци и първични продукти от тях	5 544	1 915	337
Зърнени храни и продукти на зърнена основа	25	21	0
Корени и грудки на нишестени и първични продукти от тях	10	7	3
Общо	7 263	2 484	552

Интерпретация на резултатите

Общо 7 263 проби са анализирани, от които 552 (7.60%) проби са съдържали пестицидни остатъци над MRL. От всички проби, 232 са били с произход от ЕС, 7 029 са с произход от трети страни (ТС) и 2 проби са били с неизвестен произход. В 61 проби от всичките 232 с произход от ЕС не са били установени остатъци. Остатъци над MRL са намерени в 14 от тях. Най-голяма част от пробите са били от вносни продукти – 7 029. Броят на пробите с остатъци над MRL е 538. Относно двете проби с неизвестен произход – резултатът от едната е бил под MRL, а във втората остатъци не са установени.

Най-анализираните продукти са били зеленчуците – 5 544 проби и от плодовете – 1 658. Пробите от други групи варират между 6 и 25 от група. От всички анализирани проби зеленчуци, 1 915 са под LOQ и при 337 има по-високо ниво на остатъци, над MRL. Най-тестваните продукти са били сладки чушки (5 451) от които 330 са били над MRL и в 1 844 остатъци не са установени. Общият брой от другите проби зеленчуци (боб, броколи, моркови, краставици, годжи бери, марули, кромид лук, ряпа, спанак, домати и бяло зеле) е 93. В 7 от тях резултатите са над MRL и в 71 са под LOQ. Лимони (965) и нар (606) са били най-много анализирани за остатъци от всички проби от плодове (1658).

Остатъци не са установени в 71 проби от лимони и в 398 от анализирани проби нар, като резултатите за остатъци са над MRL в 80 проби лимони и в 128 от нар. От всички други 87 изпитвани проби от плодове (ябълки, праскови, грейпфрут, плод киви, мандарини, портокали, сини сливи, ягоди и десертно грозде), 48 проби са под LOQ и в 4 проби резултатите са над MRL. От останалите 61 проби (вино – 6, преработени храни на зърнена основа за бебета и малки деца – 20, царевица зърно – 1, овесени люспи и трици, картофи – 10) 52 са били под LOQ и в 3 проби от картофи резултатите са над MRL.

Таблица 2. Анализирани продукти

Продукт	Брой проби
Ябълки	14
Боб (с шушулки) и подобни	3
Броколи	5
Моркови	8
Праскови	12
Краставици	5
Годжи бери	3
Нар	606
Грейпфрут	3
Плод киви	5
Лимони	965
Марули (общо)	16
Царевица зърно	1
Мандарини	5
Овесени люспи и трици	24
Кромид лук	8
Портокали	10
Сини сливи	5
Картофи	10
Преработени храни на зърнена основа за бебета и малки деца	20
Ряпа	3
Спанак	18
Ягоди	18
Сладки чушки	5 451
Десертно грозде	15
Домати	8
Бяло зеле	16
Вино	6

Сравнение с предходни години

На таблица 3 е показано сравнение на резултатите от изследвани проби в периода 2011 – 2019 год.

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

Таблица 3. Сравнение на резултатите с предходни години

Година	Общ брой проби	Под MRL (%)	Над MRL (%)
2019	7263	34.20	7.60
2018	7685	57.85	8.82
2017	6807	52.28	4.99
2016	5153	50.42	9.31
2015	3934	37.6	2.0
2014	3428	6.1	2.1
2013	3237	5.1	2.0
2012	3174	6.2	1.9
2011	4516	5.4	2.4

Несъответстващи проби: вероятни причини, превишаване на острата референтна доза (ARfD) и предприети действия

Вероятни причини

През 2019 г. 7.6% от общия брой проби са определени като несъответстващи със законодателството на ЕС относно MRL. Възможните причина за това са главно следните:

- неспазване указанията на Добрите земеделски практики: употреба на неодобри в ЕС пестициди;
- неспазване указанията на Добрите земеделски практики: използване на одобрени пестициди, но не е спазена дозата, броя на третиранията и начина на приложение;
- употреба на пестициди в храни, внесени от трети страни, за които не е определен импорт толеранс.

Превिшаване на ARfD

Всички проби, с установено превишаване на MRL са анализирани. Дадени са научни съвети към управляващите риска, за последващи действия.

Предприети действия

Таблица 4. Предприети действия

Предприети действия	Брой забелязани несъответстващи проби	Коментар
Нотификации към Системата за бързо предупреждение (RASFF)	83	Отхвърляне на границата
Други действия	469	Разследвания, административни последствия, анализи чрез PRIMo модела

Осигуряване на качеството

Лабораторните изпитвания са извършени в 3 лаборатории в Р България, всяка от които е преминала процедура по акредитация. Еуролаб извършва контрола на продукцията, внесена от трети страни, като част от граничния контрол на ЕС и също така участва в националната контролна програма.

Таблица 5. Лаборатории, участващи в националната контролна програма

Лаборатория	Акредитирана
Централна лаборатория за химически изпитвания и контрол (ЦЛХИК)	31 юли, 2020 год.
Приморис (PRIMBG)	2 май, 2016 год.
Еуролаб (EuroLab)	30 юли, 2019 год.

Източник:

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/sp.efsa.2021.EN-6487>

National summary reports on pesticide residue analysis performed in 2019, European Food Safety Authority (EFSA)

Други информации в областта на пестицидите и тяхното влияние могат да бъдат намерени на интернет страницата на ЦОРХВ: <http://corhv.government.bg/?cat=29>

Изготвил:

Д-р Ирена Богоева

нач. отдел ЗРХЗХ, дирекция ОРХВ

02.09.2020 год.

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

Ф-НК-7.6-5/0

